Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Німецька консультативна група

Серія консультативних робіт [PP/02/2010]

Торговельна політика України: Стратегічні аспекти та наступні кроки, які треба здійснити

Вероніка Мовчан, Рікардо Джуччі та Катерина Куценко

Берлін/Київ, квітень 2010 року

Про Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) – провідний український аналітичний центр, що спеціалізується на економічних дослідженнях та консультаціях з питань економічної політики. ІЕД був заснований у жовтні 1999 року провідними українськими політиками та Німецькою консультативною групою з питань економічних реформ.

Місія ІЕД - вироблення альтернативного погляду на ключові проблеми суспільного та економічного розвитку України. В рамках місії ІЕД націлює свою діяльність на надання висококваліфікованої експертної оцінки в галузі економіки й економічної політики, на формування громадської думки шляхом організації відкритого публічного діалогу, на сприяння розвитку економічних та суспільних наук і стимулювання розвитку дослідницької спільноти України.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
Рейтарська 8/5-А,
01034 Київ, Україна
Тел: +38 044 / 278 63 42
Факс: +38 044 / 278 63 36
institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.kiev.ua

Про Німецьку консультативну групу

Німецька консультативна група з питань економічних реформ працює в Україні з 1994 року, консультуючи український уряд та інші державні органи, такі як Національний банк України, по широкому колу питань економічної політики і розвитку фінансового сектору. Наші аналітичні роботи презентуються і обговорюються під час постійних зустрічей з посадовцями високого рангу. Група фінансується німецьким Федеральним міністерством економіки і технологій у рамках програм TRANSFORM та наступних після неї програм технічної допомоги.

Німецька консультативна група
З питань економічних реформ
c/o Berlin Economics
Schillerstr. 59
D-10627 Берлін
Тел: +49 30 / 20 61 34 64 0
Факс: +49 30 / 20 61 34 64 9
info@beratergruppe-ukraine.de
www.beratergruppe-ukraine.de

© 2010 Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
© 2010 Німецька консультативна група

Всі права захищені.

Торгівельна політика України: Стратегічні аспекти та наступні кроки, які треба здійснити

Резюме

Через два роки приєднання України до СОТ в травні 2008 року, політикам доводиться в черговий раз прийняти стратегічне рішення щодо майбутньої торгівельної політики країни. Важко переоцінити значення таких рішень, оскільки вони впливають не тільки на торгівельні потоки, але й на швидкість структурних реформ, - питання, що має практично таке ж значення, як і сама торгівля.

У порядку денному два основних варіанти: укладання далекосяжної домовленості про вільну торгівлю з Європейським Союзом ("ЗВТ+") і участь у митному союзі між Росією, Білоруссю і Казахстаном, формування якого розпочалося 1 січня 2010 року. Хоча багатьом політикам обидві ідеї видаються привабливими, насправді ж ці два підходи несумісні між собою. Це означає, що необхідно прийняти стратегічне рішення щодо майбутньої торгівельної політики та політики регіональної інтеграції України.

Створення ЗВТ+ з ЄС, без сумніву, буде в економічних інтересах країни. Українські експортери матимуть кращий доступ до дуже великого і стабільного ринку, і, в той же час, українські компанії зможуть імпортувати передові засоби виробництва за відносно низьких цін, покращуючи таким чином власну конкурентну позицію. Звичайно, прийняття законодавчих норм і технічних стандартів передбачає витрати для України, однак це також сприятиме поліпшенню доступу як до ринків ЄС, так і до ринків третіх країн, оскільки стандарти ЄС є міжнародними.

Участь України в митному союзі з Росією та іншими країнами СНД принесла б обмежені переваги для експортерів, оскільки Україна вже має режим вільної торгівлі з країнами СНД. Найбільш привабливим у цьому сценарії для України є можливість дешевого імпорту енергії з Росії. Однак, на нашу думку, дешевий імпорт енергоресурсів малоймовірний в довгостроковій перспективі, незважаючи на нещодавню угоду з Росією щодо цін на газ. Більш того, це має спірний характер, оскільки призведе до вищої енергетичної залежності та уповільненню модернізації країни у сфері енергоефективності.

Таким чином, стратегічне рішення однозначно має бути прийнято на користь створення ЗВТ+ з ЄС. У той же час, Україна повинна підтримувати добрі торговельні відносини з Росією та іншими країнами СНД, оскільки вони мають важливе значення для української економіки. За можливості, варто доопрацювати існуючі двосторонні угоди про ЗВТ з країнами СНД та включити до них питання торгівлі послугами та ряд інших пов'язаних з торгівлею питань.

Що стосується ЗВТ+ з ЄС, для полегшення переговорів Україні варто здійснити ряд наступних кроків. У торгівлі товарами однозначно необхідними є подальші реформи в області технічного регулювання та санітарних і фіто-санітарних стандартів відповідно до зобов'язань України у СОТ. У торгівлі послугами пріоритетом є подальше покращення доступу за третім способом поставки послуг (комерційна присутність). І нарешті, посилення захисту прав інтелектуальної власності є обов'язковим для сприяння інноваціям та забезпеченню довгострокового стабільного економічного розвитку країни.

Автори

Вероніка Мовчан	movchan@ier.kiev.ua	+38 044 278 63 42
Рікардо Джуччі	giucci@berlin-economics.com	+49 30 / 20 61 34 64 0
Катерина Куценко	kutsenko@ier.kiev.ua	+38 044 278 63 42

Подяка

Автори бажають висловити свою вдячність кільком анонімним референтам за коментарі до цієї роботи. Звичайні застереження застосовуються.

Зміст

1. Вступ 1

2. Поточна торгівельна політика України та її наслідки 1

2.1 Членство в СОТ: загальний підхід до торгівельної політики 1

2.2 Опис основних угод між Україною та її торгівельними партнерами 2

2.2.1 Поточний торговельний режим з ЄС 2

2.2.2 Поточний торговельний режим з країнами СНД 3

2.3 Наслідки торгівельної політики для зміни регіональної структури торгівлі 4

3. ЗВТ+ з ЄС у порівнянні з митним союзом з Росією, Білоруссю та Казахстаном 5

3.1 Плюси та мінуси ЗВТ+ з ЄС 5

3.2 Плюси та мінуси митного союзу з Росією, Білоруссю та Казахстаном 7

3.3 Вибір напрямку регіональної інтеграції для України 10

4. Наступні кроки для укладення угоди про ЗВТ+ 12

5. Висновки 13

1. Вступ

Вступ до СОТ у травні 2008 року став важливою віхою в українській торгівельній політиці. Хоча досі звучить деяка критика цього кроку, практично всі експерти погоджуються, що приєднання має довгостроковий позитивний вплив для України, як для зовнішньої, так і з внутрішніх причин (наприклад, для здійснення внутрішніх реформ).

На сьогоднішній день, тобто приблизно через два роки після вступу до СОТ, в країні розгорілись нові публічні дебати щодо майбутнього торгівельної політики і питання регіональної інтеграції. З одного боку, політики підтримують підписання угоди про вільну торгівлю з Європейським союзом (ЄС), включаючи запровадження правових норм та технічних стандартів ЄС ("глибокої інтеграції" або "ЗВТ+"). Офіційні переговори щодо ЗВТ+ вже почались два роки тому. З іншого боку, в січні 2010 року було розпочато створення митного союзу між Росією, Казахстан і Білорусь, і Україні запропонували приєднатись до цієї регіональної торгівельної угоди (РТУ). На перший погляд, багато політиків підтримують цю ініціативу.

Співіснування цих двох підходів не легко зрозуміти, принаймні економічної точки зору, оскільки вони, схоже, суперечать один одному. Таким чином, існує певна невизначеність для бізнесу та інвесторів щодо майбутнього стратегічного напрямку торгівельної політики.

У цій статті ми вивчаємо ці стратегічні питання торгівельної політики на основі аналізу порівняльних переваг обох підходів. Після розгляду таких стратегічних питань, в документі йде про конкретні практичні кроки, які повинні бути зроблені для впровадження узгодженої стратегії торгівлі. Таким чином, в документі розглядаються як стратегічні, так і питання здійснення торговельної політики.

2. Поточна торгівельна політика України та її наслідки

Нижче ми наводимо стислий огляд поточного торгівельного режиму в Україні, що був сформований під впливом членства в СОТ, та який діє у торгівельних відносинах з основними торговельними партнерами – ЄС та країнами СНД.

2.1 Членство в СОТ: загальний підхід до торгівельної політики

Після 14 років переговорів в травні 2008 року Україна стала членом СОТ. Тривалі переговори зумовили той факт, що зміни, передбачені в домовленностях про членство, були впроваджені до фактичного вступу країни в організацію. Так в 2005 році були суттєво скорочені імпортні мита, а в 2004 році вступив в силу новий Митний кодекс, яким процедури оцінки митної вартості були приведені у відповідність до правил СОТ.[1] Що стосується сфери послуг, то зміни, що передують вступу, поміж іншого стосуються зняття обмежень щодо вимог до національності аудиторів та юристів; створення незалежного національного регулятора в телекомунікаційному секторі; підвищення верхньої межі дозволеної частки іноземного капіталу в статутних фондах інформаційних агентств тощо.[2]

Членство в СОТ закріпило ці зміни. Українські ввізні мита були зв'язані, а специфічні і змішані тарифи були в основному замінені на більш прозорі адвалорні тарифи. Середня зв'язана ставка ввізного мита для сільськогосподарської продукції дорівнює

[1] Мовчан В. (2008) "Україна в Світовій організації торгівлі. Майже…". Додаток до Місячного економічного моніторингу України ІЕД, № 3 (89), березень. – www.ier.kiev.ua

[2] Бураковский І. та ін. (2010). "Вступ України до СОТ: сектор послуг." Презентовано на семінарі WBI/JVI "Міжнародна торгівля послугами в країнах СНД" у Відні 22-26 лютого 2010 року

10,66%, а для промислової продукції 4,95%. Було передбачено поступове зниження вивізних мит, а кількісні обмеження на експорт були скасовані.

Також Україна прийняла на себе широкі і досить ліберальні зобов'язання у сфері послуг. За даними Міністерства економіки, Україна зобов'язалася надати повний доступ до 80% секторів послуг в рамках першого способу поставки послуг (транскордонна торгівля), до 97% секторів в рамках другого способу (споживання за кордоном) та до 85% в рамках третього (комерційна присутність).

Україна зобов'язалася провести значні реформи в сфері технічного регулювання. За даними звіту Робочої груп [3] "після вступу всі існуючі в Україні національні і регіональні стандарти будуть носити добровільний характер, за винятком тих, що згадуються або викладені у технічних регламентах, призначенням яких є, зокрема, захист інтересів національної безпеки, запобігання шахрайським діям, захист життя і здоров'я людей, тварин або рослин, а також захист навколишнього середовища". Україна також зобов'язалася, що до кінця 2011 року всі технічні стандарти будуть базуватися на відповідних міжнародних стандартах.

Станом на середину березня 2010 року, Кабінетом Міністрів було прийнято 30 технічних регламентів, які базуються на відповідних директивах ЄС. Деякі з них вже вступили в силу, але близько половини стануть обов'язковим до виконання тільки протягом або після 2011 року. Інші регламенти перебувають у стадії підготовки. Прийняття технічних регламентів дозволить значно скоротити перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, відповідно до зобов'язань перед СОТ. Однак впровадження технічних регламентів має доповнюватись ринковими механізмами нагляду з метою забезпечення належного рівня ефективності впровадження реформ.

2.2 Опис основних угод між Україною та її торгівельними партнерами

2.2.1 Поточний торговельний режим з ЄС

Наразі відносини між Україною та ЄС базуються на Угоді про партнерство і співробітництво (УПС), що була укладена в 1994 році, проте набула чинності тільки в 1998 році, на початковий термін в 10 років [4]. Угодою встановлюється формат взаємодій в політичній, економічній та інших сферах. Тим не менш, УПС не містить ані конкретних планів, ані механізмів співробітництва, ані інструментів оцінки прогресу співпраці. Таким чином, вона не може розглядатися як замінник "Угоди про асоціацію", кінцевою метою якої є членство в ЄС.[5]

У сфері торгівлі товарами доступ українських експортерів на ринок ЄС відбувається на менш привабливих засадах, ніж для багатьох інших країн. Відповідно до УПС, країни торгують в межах режиму найбільшого сприяння (РНС). Окрім того з 1993 року Україна є бенефіціаром відповідно до Загальної системи преференцій (ЗСП).[6] Відповідно до ЗСП, митні ставки є нижчими за ставки РНС для більше ніж як 6000 продуктів. На теперішній час під дію схеми підпадають дві категорії товарів: нечутливі, для яких стягнення мита було призупинено, і чутливі, для яких ставки було знижено. Схемою передбачено суттєве пропорційне скорочення ставок для більшості промислових виробів, але відносно низьке пропорційне скорочення для сільськогосподарської продукції. Україна наразі не підпадає ані під дію ЗСП+, нещодавно введену в ЄС, ані під дію програми «все, крім зброї».

---

[3] Доповідь Робочої групи з переговорів по вступу України до Світової організації торгівлі WT/ACC/UKR/152, 25 січня 2008 року. – www.wto.org

[4] Угода про партнерство та співробітництво між Європейським Союзом та Україною від 16 червня 1994 року

[5] Vinhas de Souza, L., Schweickert, R., Movchan, V., Bilan, O., Burakovsky, I. (2005) "*Now so near, and yet still so far: Economic Relations between Ukraine and the European Union*", Kiel Discussion Paper No. 419

[6] Рада Європи (ЄС) № 732/2008 від 22 липня 2008 року: див. на http://ec.europa.eu/trade/wider-agenda/development/generalised-system-of-preferences/

Між Україною та ЄС було також укладено декілька угод, що регулюють торгівлю виробами з текстилю, а також торгівлю залізом і сталлю. Проте всі кількісні обмеження і ліцензійні вимоги, встановлені цими угодами, на сьогодні вже було скасовано.

В 2005 році ЄС надав Україні статус країни з ринковою економікою. Цей статус гарантує, що можливі антидемпінгові розслідування по відношенню до українських експортерів у ЄС будуть проводитися із застосуванням звичайної вартості експорту, визначеної на основі ціни, що сплачена або підлягає сплаті в Україні, а не в третій країні, як це здійснюється у випадках з країнами з неринковою економікою. Тим не менш, це рішення не означає відмову від використання інструментів торгівельного захисту по відношенню до торгових партнерів. Станом на квітень 2010 року діє шість антидемпінгових заходів зі сторони ЄС по відношенню до продукції українського походження. В свою чергу, Україною застосовується три антидемпінгових заходи по відношенню до товарів з окремих країн ЄС, а також шість захисних заходів по відношенню до всіх торгових партнерів, включно з країнами ЄС.

Найбільш важливим проблемним питанням в торгівлі між Україною та ЄС залишається питання регулювання стандартів. За даними Державного комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики станом на кінець 2009 року лише близько 25% національних стандартів було гармонізовано у відповідності з стандартами ЄС та міжнародним стандартами. Через невідповідність стандартів багато української продукції тваринництва не може бути експортовано в ЄС.

Підсумовуючи, поступки в сфері торгівлі між Україною та ЄС є доволі обмеженими. Можна очікувати, що успішне завершення поточних переговорів щодо ЗВТ принесе значне покращення у відносини з точки зору як доступу на ринок ЄС, збільшення обсягів торгівлі та інвестицій, так і ширшого доступу на ринки третіх країн.

2.2.2 Поточний торговельний режим з країнами СНД

Низький рівень ефективності "широкої" інтеграції в межах СНД призвів до активних субрегіональних інтеграційних процесів.[7] Зокрема, була укладена серія двосторонніх угод про вільну торгівлю між країнами СНД, в тому числі: угода між Україною та Білоруссю у 1992 році, між Україною і Росією у 1993 році[8], а також між Україною і Казахстаном у 1994 році.

Тексти угод є доволі схожими.[9] Угодами передбачається безмитна торгівля всіма категоріями товарів, проте з можливістю встановлення наперед невизначених винятків. Основними винятками, що часто вносяться до протоколів двосторонніх угод, є торгівля цукром, тютюном та цигарками, алкоголем, а іноді і безалкогольними напоями. Крім того, застосовується практика взаємних виключень у відповідь на встановлення торгівельним партнером експортних мит. Наприклад, на сьогодні список взаємних виключень налічує близько 115 позицій російського експорту, в тому числі рибну продукцію, мінеральні продукти, добрива тощо,[10] і кілька позицій українського експорту, а саме: велику рогату худобу, шкіру і металобрухт. Важливим фактом є те, що жодна з цих двосторонніх угод про вільну торгівлю не охоплює сферу послуг та інші пов'язані з торгівлею питання, включаючи захист прав інтелектуальної власності.

Країни інтенсивно використовують заходи торгівельного захисту, щоб захистити окремі сектори від недобросовісної конкуренції (антидемпінгові заходи) і надмірно

---

[7] Burakovsky I. (2003) Economic Integration and Security in the Post-Soviet Space // *Swords and Sustenance: The Economics of Security in Belarus and Ukraine*. Edited by Robert Legvold and Celeste A. Wallander

[8] Угода не була ратифікована, проте вона була введена в дію шляхом офіційного листування на рівні міністрів.

[9] Freinkman, L., Polyakov E. and Revenco C. (2004). "*Trade Performance and Regional Integration of the CIS Countries*" Policy Research Working Paper 38. Washington, DC: World Bank

[10] http://www.exportsupport.ru/1:ru/law/tarif/tarif

зростаючого імпорту (захисні заходи). Станом на кінець березня 2010 року Україна застосувала п'ять антидемпінгових заходів до імпортерів з Росії, і три до імпортерів з Білорусії. В березні 2010 року Україна розпочала нове антидемпінгове розслідування щодо імпорту шин з Білорусії. Крім того, Україна застосовує до імпортерів шість заходів щодо захисту торгівлі незалежно від країни походження товару.

У свою чергу, до українських експортерів застосовуються три антидемпінгові мита і два захисні заходи зі сторони Росії, і одне антидемпінгове мито зі сторони Білорусії. Більше того, в 2009-2010 роках Росія розпочала три розслідування, в тому числі стосовно українських виробників, а Казахстан розпочав два таких розслідування.

Торговельні відносини з Росією не були безпроблемними. Найбільш яскравим прикладом існування напруги в торгівельних відносинах між двома країнами було введення в січні 2006 року заборони на експорт тваринницької продукції до Росії.[11] Формальним приводом для заборони експорту продукції тваринництва було порушення українськими експортерами м'яса ветеринарного законодавства Російської Федерації. Тим не менше, залишилося неясним, чому ця заборона була поширена на молочні продукти, а не застосовувалась безпосередньо до м'ясних продуктів, оскільки жодних скарг на молочні продукти подано не було. Український сектор молочної продукції суттєво постраждав від цього рішення, при цьому втрат зазнали як виробники молочної продукції, так і виробники молочної сировини.

Стандарти були меншою проблемою в питаннях торгівлі з країнами СНД, ніж в торгівлі з країнами ЄС, внаслідок існування загальних стандартів, успадкованих від Радянського Союзу. Тим не менш, у всіх країнах СНД стандарти поступово змінювались у відповідності до економічних потреб та потреб безпеки, а також у процесі їх гармонізації з міжнародною практикою. В результаті частка спільних стандартів в країнах СНД поступово зменшується, а власне стандарти починають відрізнятись.

Підводячи підсумок, офіційно торгівельні відносини між Україною та СНД є більш сприятливими, ніж між Україною та ЄС. Однак численні тарифні пільги і нетарифні бар'єри роблять торгівельний режим менш визначеним, а, отже, менш привабливим, ніж це могло б бути.

2.3 Наслідки торговельної політики для зміни регіональної структури торгівлі

Незважаючи на існуючі ЗВТ в межах СНД, протягом останніх 14 років намітилась чітка тенденція щодо переорієнтації зовнішньої торгівлі України з країн СНД до країн ЄС-27 та, особливо, до країн Азії. [12] Якщо в 1996 році частка країн СНД в товарообороті України становила 58%, в 2009 році вона зменшилась до 39%. Частка торгівлі з країнами ЄС виросла з 24% у 1996 році до 29% в 2009 році, проте вона залишається нижчою за частки торгівлі інших країн Центральної та Східної Європи з країнами ЄС перед їх вступом до ЄС в 2004 році.[13] Обсяги торгівлі з країнами Азії зростали швидше, тож їх частка виросла вдвічі з 11% у 1996 році до 22% у 2009 році.

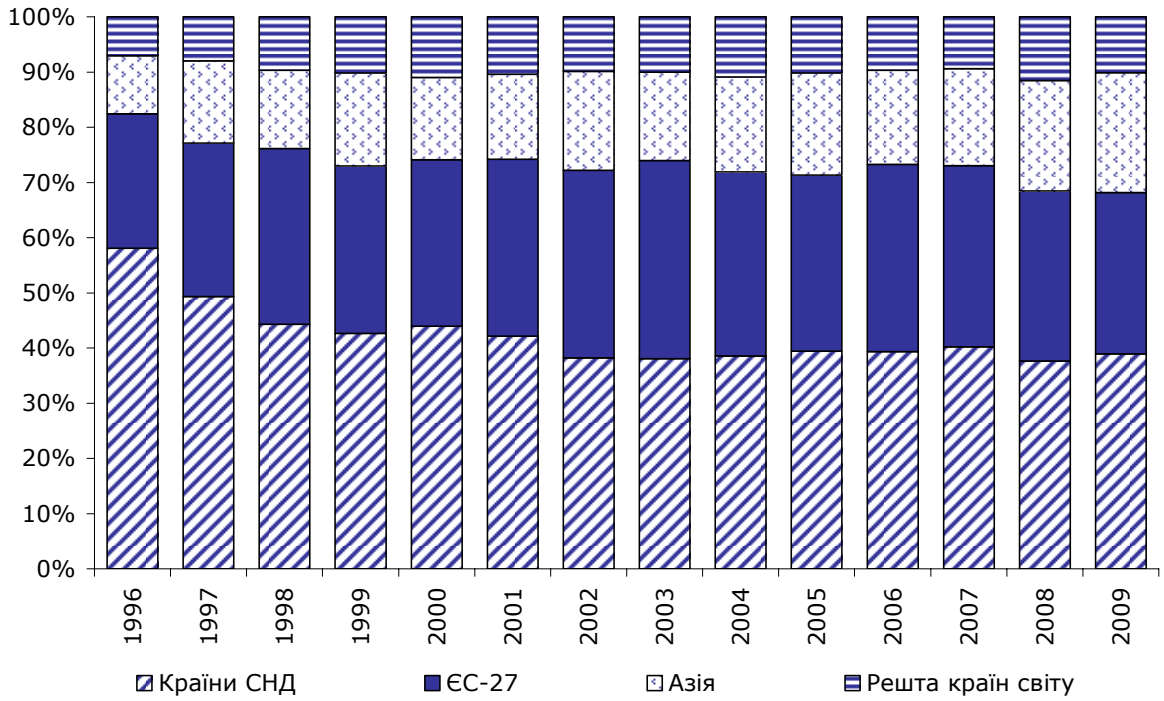
[11] Нів'євський, О. (2006) "Молокопереробна галузь Україна втратила свій найбільшій експортний ринок", додаток до Місячного економічного моніторингу України ІЕД №3(65), березень. http://www.ier.kiev.ua/English/MEMU/2006/memu2006_eng.cgi

[12] За виключенням Кіпру

[13] Vinhas de Souza, L., Schweickert, R., Movchan, V., Bilan, O., Burakovsky, I. (2005) "*Now so near, and yet still so far: Economic Relations between Ukraine and the European Union*", Kiel Discussion Paper No. 419

Рисунок 1.

Торгівля товарами України: регіональна структура

Джерело: Держкомстат, розрахунки авторів

Більш суттєвою була переорієнтація імпорту: частка імпорту з країн СНД впала з 63% у 1996 році до 43% в 2009 році. Скорочення відбулося в основному за рахунок імпорту енергоносіїв, оскільки економічний розвиток призвів до підвищення попиту на неенергетичні продукти, в першу чергу товари інвестиційного попиту та товари тривалого користування.

Підводячи підсумок, за роки незалежності Україна значною мірою переорієнтувала свої торгівельні потоки шляхом послаблення зв'язків з СНД і активізації зв'язків з іншими партнерами, зокрема ЄС та Азією. Така регіональна диверсифікація може бути важливим стабілізуючим фактором у випадку виникнення регіональних економічних дисбалансів, проте вона не зможе спасти від світових криз.

Регіональна переорієнтація відбулась, незважаючи на формально сприятливіший торгівельний режим між Україною та країнами СНД, ніж з країнами ЄС і азіатськими країнами. Таким чином, особливо цікаво дослідити, як в майбутньому зміни в торгівельних режимах зможуть вплинути на економіку України.

3. ЗВТ+ з ЄС у порівнянні з митним союзом з Росією, Білоруссю та Казахстаном

У цьому розділі ми розглядаємо плюси та мінуси двох варіантів регіональної інтеграції, що постали в даний час перед Україною, а саме більш глибокої економічної інтеграції з ЄС або вступу в митний союз з Росією, Білоруссю та Казахстаном.

3.1 Плюси та мінуси ЗВТ+ з ЄС

Офіційні переговори між Україною та ЄС щодо створення ЗВТ було розпочато в лютому 2008 року, майже відразу ж після того, як Генеральна рада СОТ заявила про успішне завершення переговорів з Україною щодо членства. Неофіційні консультації

почалися на кілька років раніше. Переговорна позиція України, як очікується, ґрунтуватиметься на принципах паритетності, недискримінації, узгодження нормативно-правового середовища України до стандартів і норм ЄС, відсутності необґрунтованих обмежень, а також поступового впровадження зобов'язань. Спрямована на зміцнення двосторонніх торгово-економічних відносин і забезпечення конкуренції, ЗВТ має забезпечити поступове здійснення вільного пересування товарів, послуг, капіталу і робочої сили.

За даними керівних органів ЄС, [14] ЗВТ Україна-ЄС має стати першою з "глибоких і всебічних" торгівельних угод нового типу, що охоплюють широкий спектр пов'язаних з торгівлею питань ("всебічна") і спрямованих на ліквідацію внутрішніх (*'behind the border'*) перешкод щодо торгівлі на основі процесів нормативного узгодження, тим самим частково відкриваючи / поширюючи внутрішній ринок ЄС для України ("глибока").

Переваги для України від створення ЗВТ+ включають наступне:

- **Покращення доступу до найбагатшого ринку в регіоні**, оскільки доходи від будь-якого проекту регіональної торгівельної інтеграції залежать від розмірів ринку, з яким відбувається інтеграція (більший ринок передбачає ширші можливості для потенційної вигоди);
- **Вирівнювання ігрового поля з іншими сусідами ЄС**, оскільки в даний час більшість інших країн мають кращий доступ завдяки отриманим більш пільговим торговельним режимам. Покращення доступу до ринку має велике значення для експортерів з метою підвищення їх конкурентних позицій на ринку ЄС;
- **Гармонізація стандартів із ЄС** і в такий спосіб запровадження міжнародно визнаних стандартів, які сприяли б не тільки торгівлі з ЄС, але і покращили б доступ до ринків третіх країн і знизили б вартість імпорту;
- **Покращення внутрішнього ділового клімату**, оскільки засвоєння правил ЄС передбачатиме запровадження змін до національного законодавства. У свою чергу, ці зміни призведуть до формування набору правил, які будуть прозорими та зрозумілими для іноземних інвесторів, що підвищить для них привабливість внутрішнього середовища та створить можливості для вищих темпів економічного зростання.

До недоліків створення ЗВТ+ слід віднести такі:

- **Збільшення конкуренції на внутрішньому ринку** за рахунок усунення тарифних бар'єрів і значного зниження нетарифних бар'єрів, що призведе до реструктуризації ринку і перерозподілу факторів виробництва. Хоча підвищення конкуренції, безумовно, вигідно для країни в середньостроковій перспективі, короткострокові наслідки від такого перерозподілу можуть бути доволі болісними;
- **Підвищення вартості дотримання стандартів**, оскільки стандарти ЄС, як правило, більш жорсткі та, відповідно, їх дотримання потребує додаткових зусиль і витрат. Досвід Польщі показує, що вищі стандарти можуть навіть витіснити певні підприємства з конкретних сегментів ринку;
- **Витрати, пов'язані з правовими і адміністративними змінами**, враховуючи, що безпосередні витрати можуть бути досить високими (створення незалежних регуляторних органів, запровадження нових - ймовірно, технологічно удосконалених - процедур і т.д.), тоді як вигоди можуть бути довгостроковими чи навіть пов'язаними з членством в ЄС, яке на сьогодні не розглядається.

[14] http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/trade_relation/free_trade_agreement/index_en.htm

Кількісні оцінки підтверджують, що вигоди від ЗВТ+, як правило, вище, ніж витрати, хоча останні повинні бути обов'язково враховані, а також пом'якшені, у тому числі за рахунок залучення технічної допомоги ЄС. Було проведено декілька досліджень, присвячених оцінці зростання добробуту в Україні завдяки створенню ЗВТ+ з ЄС, і всі вони вказують на те, що поглиблена ЗВТ призведе до вищого рівня добробуту, головним чином, завдяки гармонізації стандартів та заходів спрощення торгівельних процедур. Конкретні вигоди варіюються від 1-2%[15] до 4-7%[16] додаткового приросту добробуту в залежності від сформульованих сценаріїв.

3.2 Плюси та мінуси митного союзу з Росією, Білоруссю та Казахстаном

Формування митного союзу між Росією, Білоруссю та Казахстаном було розпочато 1 січня 2010 року із запровадженням спільних тарифів. Наступний значний крок запланований на 1 липня 2010 року[17], коли набуде чинності Митний кодекс митного союзу та активізується діяльність Комісії митного союзу, а також буде скасоване митне оформлення товарів, що мають походження з країн-членів (див. Рисунок 2). Слід підкреслити, що цей митний союз, в першу чергу, орієнтований на торгівлю товарами, залишаючи в стороні торгівлю у сфері послуг та інші пов'язані з торгівлею питання, які на сьогодні генерують найбільше пов'язане з торгівлею підвищення добробуту.

Цей тристоронній митний союз виглядає як продовження попередньої ініціативи з регіональної інтеграції, а саме, створення Єдиного економічного простору (ЄЕП) між Росією, Україною, Казахстаном і Білоруссю, запровадженого в 2003 р. [18] Як випливає з угоди, ЄЕП була спрямована на створення митного союзу між його членами задля спільної торговельної політики. Тим не менше, члени ЄЕП – особливо Україна – мали інше сприйняття бажаного прогресу в інтеграції. Тоді як Україна наполягала на поступовій інтеграції зі створенням на першому етапі ЗВТ без вилучень, [19] Росія прагнула прискорення процесу інтеграції. Зазначені розбіжності перешкоджали реалізації проекту ЄЕП.

З урахуванням наявних ЗВТ між Україною і Росією, Білоруссю і Казахстаном [20] і вузької зосередженості Митного союзу на питаннях торгівлі товарами, потенційні вигоди від членства в митному союзі для України є доволі обмеженими. Серед основних переваг могли б бути такі:

- **Якщо пільгові ціни на газ розглядаються** в пакеті з членством у митному союзі, Україна могла б укласти угоду, що передбачала б зниження цін на імпорт газу. Тим не менше, Україні вдалося домовитися про внесення поправок до газових договорів щодо зниження цін, не вступаючи в митний союз[21];

---

[15] Jakubiak, M., Kolesnichenko, A. (eds.) (2006) *Prospects for EU-Ukraine Economic Relations*. CASE Reports No. 66/2006

[16] CEPS (2006). *The Prospect of Deep Free Trade Between the European Union and Ukraine*. Report prepared by Centre for European Policy Studies (CEPS), Brussels; Institut fur Weltwirtschaft (IFW), Kiel; International Centre for Policy Studies (ICPS), Kyiv

[17] http://tsouz.ru/news/Documents/Custom_Union_Glaziev1.pdf

[18] Угода була ратифікована Парламентом України у 2004 році із застереженням, що угоди, підписані в рамках ЄЕП, не повинні суперечити Конституції України.

[19] ЗВТ із виключеннями *de-facto* вже існувала між цими країнами, оскільки вони підписали відповідні двосторонні договори про торгівлю.

[20] Наявна інформація дозволяє зробити висновок, що існуючі двосторонні ЗВТ країн-членів Митного союзу будуть залишатися в силі до укладення ЗВТ з митним союзом. Див. http://tsouz.ru/news/Documents/Custom_Union_Glaziev1.pdf

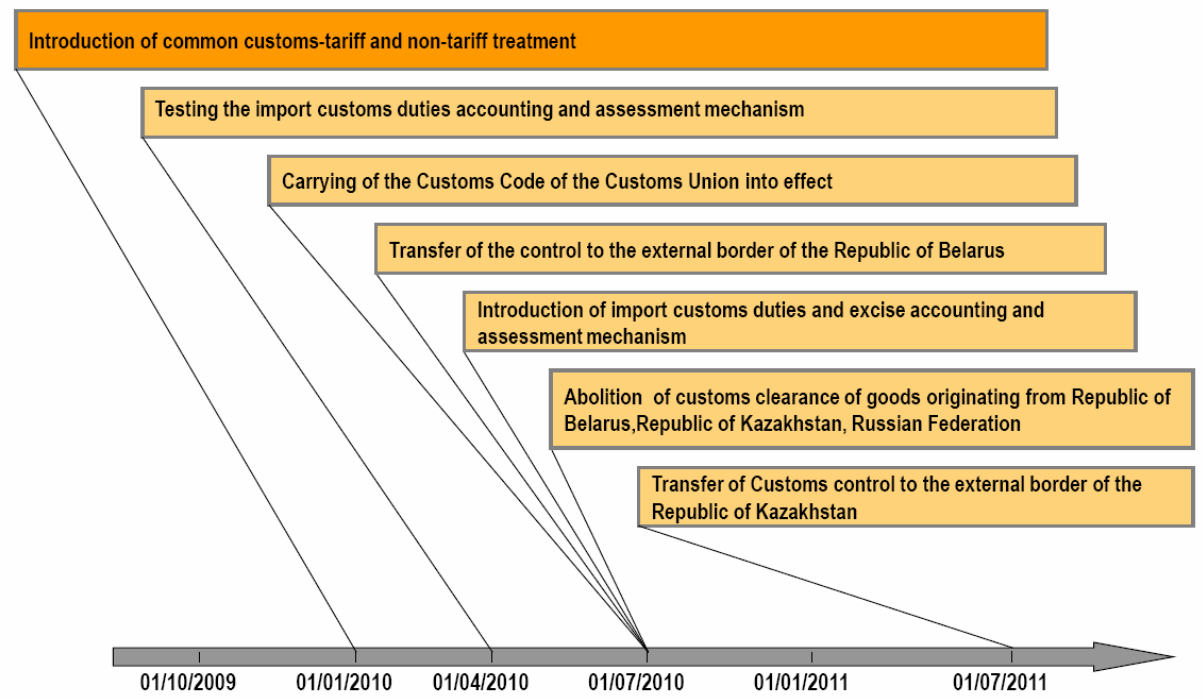
[21] http://www.president.gov.ua/news/16964.html

- **Якщо усунення російського експортного мита на нафту розглядається** в пакеті з членством у митному союзі, Україна може отримати дешевшу сиру нафту. Тим не менше, досвід Білорусі, для якої зниження або усунення цього мита було одним з основних економічних інтересів, показав, що експортні мита навряд чи будуть включені до угод про митний союз.

Таким чином, видається малоймовірним, що Україна отримає помітні економічні переваги від приєднання до Митного союзу. Крім того, дешевші енергоресурси (якщо вони будуть надані) подовжать енергетичну залежність країни та можуть завадити проведенню реформ у сфері енергозбереження та диверсифікації енергоджерел, роблячи таким чином економіку менш конкурентоздатною у довгостроковій перспективі.

Рисунок 2

Розклад створення митного союзу

Джерело: http://tsouz.ru/news/Documents/Custom_Union_Glaziev1.pdf

Переклад: Введення в дію спільних митно-тарифних та нетарифних заходів – 01/01/2010; Тестування обліку імпортних ввідних мит та механізмів оцінки – 01/04/2010; Введення в дію Митного кодексу Митного Союзу, Трансфер контролю за зовнішнім кордоном Республіки Білорусь, Введення в дію обліку імпортних ввідних мит та акцизів та механізмів оцінки, Скасування митного очищення товарів, які походять з Республіки Білорусь, Республіки Казахстан та Російської Федерації – 01/07/2010; Трансфер митного контролю за зовнішнім кордоном Республіки Казахстан – 01/07/2011

У той же час, якщо Україна приєднається до союзу, вона скоріш за все понесе додаткові витрати. Як член СОТ, Україна зобов'язалась зв'язати імпортні тарифи і перегляд цих зобов'язань є теоретично можливим, але затратним, оскільки інші країни-члени СОТ мають право вимагати компенсації втрат, понесених через зміни у зобов'язаннях. Таким чином, для того, щоб оцінити витрати, які понесе Україна від приєднання до Митного союзу, необхідно зробити припущення щодо рівня імпортних тарифів, які застосовуватимуться у Митному союзі з Україною. Якщо буде використовуватись зв'язаний тариф України, тоді Україна не порушить своїх тарифних зобов'язань. У той же час, якщо за основу буде взятий діючий перелік тарифів Митного союзу, Україні доведеться погоджувати ці зміни з усіма

зацікавленими членами СОТ та виплачувати компенсації, оскільки імпортні тарифи Митного союзу часто перевищують відповідні ставки зв'язаного тарифу в Україні (Таблиця 1).

Таблиця 1

Ставки ввізного мита на окремі продукти в Україні та у Митному союзі між Росією, Білоруссю та Казахстаном.*

Код ГС	Опис продукту	Зв'язаний тариф (Україна)	Ввізне мито (Митний союз)
870323	Транспортні засоби для перевезення людей (з робочим об'ємом циліндра двигуна 1500-3000 cm^3)	Від 5% до 10%	Від 30%, але не нижче 1,5 євро за 1 cm^3 до 4 євро за 1 cm^3
271000	Нафта або нафтопродукти, одержані з бітумінозних порід (мінералів), крім сирих	Від 0% до 10%	5%
260200	Руди та концентрати марганцеві	2%	5%
710813	Золото, в іншому напівобробленому вигляді	Від 2% до 5%	20%
870324	Автомобілі легкові та інші моторні транспортні засоби, призначені головним чином для перевезення людей з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 3000 см3	Від 5% до 10%	Для медичних машин : 0% Для інших машин : від 35%, але не нижче 2,8 євро за 1 cm^3 до 5,8 євро за 1 cm^3
870710	Кузови для моторних транспортних засобів товарної позиції 8703	Від 1% до 10%	Від 0% до 15%, але не нижче 5000 євро за 1 одиницю
270112	Бітумінозне вугілля	2%	5%
270400	Кокс і напівкокс із кам'яного вугілля	0%	5%
300490	Лікарські засоби, інші	0%	10%
840734	Двигуни із зворотно-поступальним рухом поршня з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 1000 см3	Від 5% до 12%	Від 0% до 10%
151110	Олія пальмова сира	0%	Від 0% до 15%, але не нижче 0,12 євро за 1 кг
390760	Поліетилен терефталат	6,5%	5%
640299	Інше взуття на підошві та з верхом з гуми або пластмаси: інше	10%	10%, але не нижче 1 євро за 1 пару

Джерело: Перелік ввізних тарифів України (www.wto.org), Митний тариф Митного союзу http://www.tsouz.ru/db/ettr/tnved/Pages/default.aspx)

Примітка: Перелік продуктів був сформований на основі головних статей імпорту України у 2008 році по окремих країнах, за виключенням імпорту з країн, з якими Україна підписала угоди про ЗВТ.

Крім того, вищі імпортні тарифи у Митному союзі означають, що Україна (в разі приєднання) зіткнеться з більш високою вартістю імпорту та змінами у регіональних торгівельних потоках на користь Росії, Білорусі та Казахстану, що може призвести до відхилень торгівлі (*trade diversion*). Враховуючи те, що ЄС є великим постачальником інвестиційних товарів та товарів тривалого використання в Україну, дорожчий імпорт з ЄС спричинить уповільнення темпів модернізації та перешкоджатиме довгостроковому економічному розвитку.

До того ж, членство у Митному союзі з Росією, Білоруссю та Казахстаном навряд чи буде сумісне з продовженням переговорів щодо створення поглибленої ЗВТ з ЄС, оскільки Митний союз має власну Комісію, яка уповноважена проводити переговори щодо регіональної інтеграції із зовнішніми партнерами від імені держав-членів союзу.

Підсумовуючи, можна сказати, що з економічної точки зору участь України у Митному союзі з Росією, Білоруссю та Казахстаном видається нераціональною.

3.3 Вибір напрямку регіональної інтеграції для України

Вищенаведений аналіз дозволяє зробити декілька важливих висновків щодо вибору майбутньої торговельної політики України.

Висновок 1: Поглиблена ЗВТ з ЄС та Митний союз з Росією, Білоруссю та Казахстаном є несумісними одне з одним.

Як показано вище, членство у Митному союзі означатиме, що вироблення торговельної політики – принаймні стосовно торгівлі товарами – буде передано наднаціональному органу, а саме Комісії Митного союзу. У такому випадку переговори щодо будь-якої ЗВТ з ЄС повинні проводитися Комісією, а не окремими державами-членами.

Враховуючи несумісність двох вищезгаданих варіантів регіональної інтеграції, який з них має обрати Україна?

Висновок 2: Україна отримає чистий довгостроковий виграш у добробуті у випадку запровадження поглибленої ЗВТ з ЄС, тоді як участь у Митному союзі з Росією, Білоруссю та Казахстаном призведе, скоріш за все, до чистого зменшення добробуту.

Аналіз аргументів «за» та «проти» кожного з варіантів дозволяє зробити висновок, що поглиблена ЗВТ з ЄС є без сумніву вигіднішим варіантом з економічної точки зору. Більш тісні економічні зв'язки з ЄС дозволяють отримати кращий доступ українським експортерам до багатого та густонаселеного ринку з прозорим та передбачуваним бізнес-середовищем. Крім того, запровадження поглибленої ЗВТ призведе до гармонізації регуляторного середовища в Україні, яке у свою чергу забезпечить краще бізнес-середовище, що є вкрай важливим для інвесторів та економічного розвитку в цілому.

У той же час участь у Митному союзі з Росією, Білоруссю та Казахстаном може призвести лише до короткотермінових та спірних вигід в плані отримання дешевих енергоресурсів. У довгостроковій перспективі чистим результатом може бути переорієнтація торговельних потоків та уповільнена технологічна модернізація, оскільки імпорт інвестиційних товарів стане дорожчим.

Висновок 3: Україна має бути зрозумілою та послідовною у своїй політиці регіональної інтеграції задля підтримки довіри інвесторів, оскільки невизначеність має свої альтернативні витрати для країни, які можна виміряти у втрачених інвестиціях.

Невпевненість, спричинена активним публічним обговоренням можливості участі України у Митному союзі та, відповідно, можливих змін у торгівельній політиці, є шкідливою для країни, оскільки зацікавлені в Україні інвестори не мають впевненості щодо її майбутнього регуляторного режиму і, таким чином, щодо доступу до сусідніх ринків. Отже, рекомендується зробити зрозумілим, яку торгівельну політику проводить країна.

Висновок 4: Стратегічний інтерес України полягає у поглиблені економічних відносин з Росією, Білоруссю та Казахстаном в рамках ЗВТ.

Щодо відносин з нещодавно створеним Митним союзом, стратегічний інтерес України полягає у тому, щоб поглиблювати зв'язки з ним в рамках зони вільної торгівлі. У своїй стратегії регіональної інтеграції Україна може використати досвід Чилі, що проводить широко диверсифіковану торгівельну політику, створивши мережу різних регіональних торгівельних угод по всьому світу.

Вставка 1

Досвід Чилі у сфері регіональної та глобальної кооперації

Станом на квітень 2010 року Чилі має 18 нотифікованих СОТ регіональних торгівельних угод (РТУ), більшість з яких охоплює як товари, так і послуги. За останні 20 років Чилі уклала угоди про вільну торгівлю (ЗВТ) з більш ніж 57 країнами. Чилі проводила переговори з усіма латиноамериканськими країнами і переговори щодо ЗВТ з Європейським союзом, США, Південною Кореєю та, поміж іншим, з країнами ЄАВТ (Європейської асоціації вільної торгівлі). У 2005 році вона уклала Угоду Тихоокеанської четвірки (Т4) з Сінгапуром, Новою Зеландією та Брунеєм[22], а пізніше завершила переговори щодо укладання угод з Індією та Китайською Народною Республікою. Це свідчить про широку диверсифікацію торгівельної політики Чилі, яка охоплює як регіональне, так і глобальне (світове) співробітництво.

Угоди про ЗВТ, що підписані Чилі, повністю відповідають положенням СОТ, а саме ст. XXIV ГАТТ і ст. V ГАТС. Тим не менше, угоди про ЗВТ Чилі виходять за рамки зобов'язань щодо СОТ не тільки через те, що передбачають усунення тарифів та охоплюють широкий спектр питань торгівлі послугами, а й через те, що вони торкаються сфер за рамками СОТ та передбачають зобов'язання поза зобов'язаннями перед СОТ у таких сферах, як спрощення процедур торгівлі, прозорість, права інтелектуальної власності, санітарні та фіто-санітарні стандарти, технічні бар'єри у торгівлі тощо. [23]

Угоди про ЗВТ, що підписані Чилі в рамках ЛААІ - Латиноамериканської асоціації інтеграції (ALADI) - і Т4, містять застереження щодо приєднання, яке передбачає можливість приєднання до договору третіх сторін.

Положення про періодичний перегляд угод дозволяють пристосувати їх до мінливого глобального середовища. Угода з обмеженим предметом дії (Partial Scope Agreement) між Чилі та Мексикою є прикладом зміцнення співробітництва після періодичного перегляду угоди. Угода між Чилі та Мексикою була підписана в 1991 році, у 1999 році вона стала широкою угодою про ЗВТ, а сьогодні ведуться переговори щодо перетворення угоди в угоду про асоціацію. [24]

Рисунок В1.

Мережа РТУ Чилі

Джерело: http://www.bilaterals.org/IMG/rubon130.gif

[22] http://aimp.apec.org/Documents/2005/CTI/FTA-RTA/05_ftarta_wksp1_016.doc

[23] http://aimp.apec.org/Documents/2005/CTI/FTA-RTA/05_ftarta_wksp1_016.doc

[24] http://aimp.apec.org/Documents/2005/CTI/FTA-RTA/05_ftarta_wksp1_016.doc

4. Наступні кроки для укладення угоди про ЗВТ+

Основними регуляторними питаннями у сфері торгівлі, які необхідно привести у відповідність із *acquis communautaire* ЄС, є питання права інтелектуальної власності, державних закупівель, державної допомоги і антимонопольного законодавства. Регуляторна відповідність має важливе значення в областях, що відносяться до регулювання внутрішнього ринку ЄС. Конвергенція в інших питаннях, як, наприклад, екологічні, що є одними з найдорожчих у процесі гармонізації, може бути необов'язковою для завершення переговорів про ЗВТ+. Враховуючи зростаючу світову тенденцією торгівлі шляхом комерційної присутності, ЄС зацікавлений у поліпшенні умов для інвестування та стабільності на українському ринку, які забезпечує правова гармонізація.

Для полегшення переговорів про ЗВТ+ з ЄС ми рекомендуємо наступне:

А) Прийняти закони про державну допомогу та державні закупівлі

Україна повинна прийняти Закон про державну допомогу, що відповідає практики ЄС. Зокрема, державна допомога не має заважати конкуренції, бути прозорою і справедливою для всіх учасників ринку. Більша частина допомоги ЄС спрямовується на екологічні цілі і збереження енергії, дослідження і розробки та підтримку малих та середніх підприємств. Це, звичайно, не має у повній мірі стати пріоритетами політики державної допомоги України, однак ці питання мають отримати свою частку у портфелі державної підтримки.

Ще один важливий законодавчий акт, який повинен бути прийнятий в Україні, відноситься до питань державних закупівель. Зміни в цій сфері мають стосуватися насамперед, тендерних процедур та підвищення прозорості, недискримінації і конкуренції. Цей крок призведе до підвищення участі іноземних компаній у тендерах на отримання державних контрактів та покращення якості і зниження собівартості державних послуг, що пропонує український Уряд. Україна повинна створити незалежний контролюючий орган відповідно до Директиви 89/665 і забезпечити достатні адміністративні ресурси для гарантування ефективних засобів правового захисту.

Б) Збільшення рівня захисту прав інтелектуальної власності

Захист прав інтелектуальної власності залишається основним питанням в ході переговорів. Практика застосування законодавства щодо товарних знаків та географічних позначень, боротьба з піратством, застосування санкцій за порушення прав інтелектуальної власності, створення асоціацій правоутримувачів є основними питаннями, на які варто звернути увагу Україні.

В) Завершити реформи у сфері технічного регулювання та санітарних та фіто-санітарних стандартів (СФС)

Питання технічних бар'єрів в торгівлі (ТБТ) стоять на порядку денному вже протягом тривалого часу. Зобов’язання України перед СОТ змінили систему, задекларувавши, що усі стандарти добровільними, за винятком тих, які використовуються в технічних регламентах. Однак у країні єдиним уповноваженим органом у сфері стандартизації, сертифікації та оцінки відповідності є Держспоживстандарт, на відміну від розподілення цих функцій між різними органами, з тим щоб уникнути конфлікту інтересів, у відповідності з практикою ЄС. Самі стандарти вимагають подальшого коректування.

Покращення норм безпеки харчових продуктів до вимог СФС ЄС сприятиме поліпшенню доступу української харчової промисловості до внутрішньому ринку ЄС. Сьогодні українське законодавство з питань продовольчої безпеки та безпеки продуктів харчування не зобов'язує виробників використовувати аналіз ризиків і застосовувати принцип критичної контрольної точки, в результаті чого місцеві

стандарти безпеки харчових продуктів відповідали б вимогам ЄС і міжнародним вимогам контролю за безпечністю продуктів харчування.

Г) Удосконалення митних процедур відповідно до Кіотської конвенції та Плану модернізації митниці ЄС

Митне законодавство потребує подальшої гармонізації із практикою ЄС щодо положень, що стосуються митного контролю, контрафактної та піратської продукції, товарів подвійного призначення і культурних цінностей. Україна повинна поліпшити функціонування митних послуг, модернізувати та спростити митні процедури на кордоні й в середині країни. Принцип єдиного вікна для документації, пов'язаної з міжнародною торгівлею, і розширення співробітництва між усіма прикордонними відомствами значною мірою сприятимуть спрощенню торгівлі. Переглянута Світовою митною організацією Кіотська конвенція повинна бути повністю застосована. Крім того, План модернізації митниць ЄС може бути використаний як приклад для митних реформ.

Д) Поліпшення законодавства в області конкуренції для полегшення торгівлі через комерційну присутність

Робота компаній головним чином може бути поліпшена завдяки прийняттю і запровадженню в Україні ефективного законодавства у сфері конкуренції та банкрутства. Крок уперед був зроблений із прийняттям Закону України "Про акціонерні товариства", який відповідає *acquis* ЄС. Однак Україна повинна рухатися вперед у створенні публічного і відкритого єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, що міститиме організаційну та фінансову інформацію по підприємствах. Законодавчі норми з питань бухгалтерського обліку та корпоративного управління потребують подальшого наближення до норм ЄС.

Особливу увагу в лібералізації торгівлі послугами маэ бути приділено секторам транспортних і комунікаційних послуг. Питання державної монополії, що часто заважає конкуренції і є відмінною рисою секторів транспорту, зв'язку та пошти України, можуть бути вирішені шляхом запровадження відкритого державно-приватного партнерства та змін нормативної бази, які б сприяли посиленню конкуренції.

У ході восьмого раунду переговорів у жовтні 2009 року сфери митних реформ і прав інтелектуальної власності були умовно завершені. Розділи щодо антимонопольного законодавства були на стадії завершення, у той час як питання про державні закупівлі, СФС і тарифи та квоти, як і раніше, залишались предметом дискусій.[25] Необхідно зробити набагато більше для формування стабільних інституційних і нормативних вимог в Україні, які підтримуватимуть ефективне виконання і впровадження ЗВТ+ з ЄС.

5. Висновки

Викладений вище економічний аналіз дозволяє зробити чіткі висновки про майбутню торгівельну політику України. Основні проблеми стосуються питання глибокої регіональної інтеграції в порівнянні з багатостороннім підходом до торгівельної політики. На сьогодні ми рекомендуємо українським політикам зберегти до цих пір успішний багатосторонній підхід. Такий підхід, як і у випадку з Чилі, сприяє диверсифікованій регіональній структурі торгівлі, яка є однозначно стабілізуючим фактором для відкритої економіки, якою є Україна.

Що це означає на практиці? По-перше, це означає, що Україна повинна рухатися вперед у переговорах щодо створення ЗВТ+ з ЄС, оскільки вигоди від такого спрямування політики переважають витрати. По-друге, Україна має покращити

[25] www.icps.com.ua. European Focus, November 2009, Julia Langbein. The EU-Ukraine FTA: Plus or Minus?

домовленості про вільну торгівлю з основними партнерами в країнах СНД, включаючи Росію. Україна повинна прагнути поглибленню існуючих ЗВТ з Росією, Білорусією і Казахстаном, які є дуже важливими торгівельними партнерами країни, а також прагнути укласти нову угоду про ЗВТ з митним союзом. Але, як говорилося вище, участь у такому митному союзі не буде в економічних інтересах України. Якщо Україна й отримає перваги від членства у союзі, такі переваги будуть короткострокові, як-то дешева енергія. Однак стратегічні рішення не повинні ґрунтуватися на короткострокових та нестійких вигодах.

Для полегшення свого торгівельного положення у світі та враховуючи існуючу сильну регіональну диверсифікацію, Україна повинна спробувати укласти ЗВТ з іншими країнами і торговими блоками, зокрема в Азії.

Що стосується наступних кроків, щоб прискорити створення ЗВТ+ з ЄС, ми виділяємо ряд питань. У торгівлі товарами, вочевидь, необхідним є подальше реформування технічного регулювання та санітарних та фіто-санітарних стандартів відповідно до зобов'язань України перед СОТ. Крім того, варто спростити митні процедури відповідно до Кіотської конвенції, до якої Україні приєдналася кілька років тому. Для полегшення торгівлі шляхом комерційної присутності необхідне подальше вдосконалення законодавства в галузі конкуренції. Крім того, повинні бути прийняті закони про державну допомогу та державні закупівлі у відповідності до норм ЄС. І нарешті, посилення захисту прав інтелектуальної власності є обов'язковим для сприяння інноваціям та забезпечення довгострокового сталого економічного розвитку країни.

Список останніх консультативних робіт

- Зміна системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні: Економічна необхідність і практичні кроки до реформи, Роберт Кірхнер, Томас Оттен, Рікардо Джуччі, консультативна робота РР 01, квітень 2010 року
- Перспективи розвитку сектору енергетичного вугілля в Україні – настав час для реформи, Роберт Кірхнер, Томас Оттен та Рікардо Джуччі, консультативна робота РР 09, грудень 2009 року
- Адекватність офіційних резервів в Україні: аналіз та рекомендації, Вероніка Мовчан, Роберт Кірхнер та Рікардо Джуччі, консультативна робота РР 08, листопад 2009 року
- Експорт електроенергії до ЄС – більше, ніж зміна частоти струму, Георг Захман та Дмитро Науменко, консультативна робота РР 07, листопад 2009 року
- Актуальні проблеми монетарної політики, Рікардо Джуччі, Роберт Кірхнер та Віталій Кравчук, консультативна робота РР 06, листопад 2009 року
- Адміністративні заходи для підтримки гривні: належний інструмент валютної політики?, Рікардо Джуччі, Роберт Кірхнер та Віталій Кравчук, консультативна робота РР 05, жовтень 2009 року
- «Газовий» виклик: щодо забезпечення транзиту природного газу і стабілізації внутрішнього ринку в Україні, Фердінанд Павел, Дмитро Науменко, консультативна робота РР 04, липень 2009 року
- Тільки швидка приватизація «Укртелекому» зможе забезпечити подальший розвиток сектору телекомунікацій в Україні, Фердінанд Павел, Дмитро Науменко консультативна робота РР 03, липень 2009 року
- Як розвинути ринок державних запозичень для дрібних інвесторів?, Роберт Кірхнер, Рікардо Джуччі та Віталій Кравчук, консультативна робота РР 02, липень 2009 року
- Роль торгівельної політики в скороченні дефіциту рахунку поточних операцій в Україні – міжнародний досвід, Крістіан Хелмерс, Вероніка Мовчан, Рікардо Джуччі та Катерина Куценко, консультативна робота РР 01, березень 2009 року
- Створення ринку валютних деривативів в Україні: порядок заходів, Роберт Кірхнер, Рікардо Джуччі та Алла Кобилянська, консультативна робота РР 09, грудень 2008 року
- Оцінка наслідків тривалого економічного спаду на пенсійне страхування в Україні: сподіваємось на краще, але готуємось до найгіршого!, Ларс Хандріх, Олександра Бетлій, консультативна робота РР 09, грудень 2008 року
- Депозитне страхування в Україні: Час для Реформи?, Роберт Кірхнер, Рікардо Джуччі, консультативна робота РР 08, листопад 2008 року
- Принципи і способи функціонування адресної соціальної допомоги: рекомендації для України, Ларс Хандріх, Олександра Бетлій, консультативна робота РР 07, жовтень 2008 року
- Проблема «європейських газових цін» в Україні, Фердінанд Павел, Інна Юзефович, консультативна робота РР 06, жовтень 2008 року

Консультативні роботи та наукові матеріали у відкритому доступі: http://www.ier.com.ua/ua/arhives_papers.php. За більш детальною інформацію з питань передплати наших регулярних видань звертайтесь до Аліни Долі: dolya@ier.kiev.ua